

محراب

افہرقتی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعہ در
شیمدیلک اون بش کوندہ نشر اولونور

مندرجات :

- « اسلام ، تہدوار مونته » م ، شکیبہ ۱۹۴
« سید بطل غازی ودیژدنیس آقریتاس داستانلری » جامی ۱۹۷
« عبدالحق حامد بکک غیر منتشر مکتوبلری » ضیل خالہ ۱۹۷
« اسپور » زہنت ۱۹۷
« شیخ سہروردی وسیمیا کرلک » یوسف ضیا ۱۹۷
« حی بن یقطان ، ابن طفیل » رشید ۱۹۷
« سراب : قدریہ حسین — شرق : ملیحہ نوری — رفاقت : رفیق ملول — گوی مکتوبلرندن اوراچی : محمد صدق — خاطرہ کر : شرف کاظم — طوطا سفر : حلمی ضیا .
« کتابیات : مطالب ومذہب ، برغسون وقونفرانسلری ، ملیت نظریہلری وملی حیات ، دینی حیات
« درسلا اوچنچی کتاب ، موضع علم کلام درسلری .

امیرہ محترمہ قدریہ حسین خانم افندی حضرتلرینک
مجاهدہ اسلامیہ دہ فی عالی خدماتنه ناجیز تحفہ احترام.

سید بطلال غازی

و

دیرہ نیس آفریتاسی « Digénis Akritas » داستانلری

توران دن قوبارق دشت ایرانی کچر کدن صو کره بین النهرین ارض عراقه منصب اولان
۹۰۰ نجی ۱۰ نجی عصر میلادیده کیتدکجه کسب قوت ایلین تورک فئه لرینک مهاجرت
جریانی ؛ هارون الرشیدلر، مأمونلر دور محتشمک افولدن صو کره ، ارتق عباسیلره آغیر
کلیکجه ، اولنری قورقوتمه باشلامشدی . بیزانس و عرب جدال مزمنده اسلام اوردولرینک
اک کزیده سلاحشورلرینی تشکیل ایدن تورک عسکری امراسنک النده زبون اولمغه باشلایان
عباسیه خلیفه لری بوسر کدستجو اورتا اسیا اولادینی دائمی حرب وقاوغا میدانی اولان روم
سرحدلرینه سوق ایدره رک تضییقلرندن قور تیلدغه چالیشدقلری معلومدر .

شرق قریبده اسلام تورک حاکمیتک ایلک نوئلری بویله جه حصو لبوللیوردی .

طوروس جبالنک خط بالالرینی تعقیب ایدره رک فرات حوضه علیاسندن تا قره دکز
صولرینه دایانان بوسر حدلر « ثغور اسلام » نامیله تاریخلریمز قید اولونمشلردر . فی الحقیقه
ایچنده برچوق تورک مجاهدلرینک ده اخذ موقع ایتدیکلری اسلام اوردولری بوسر حدلر
اوزرنده عصر لرجه قلیج صاللا دیلر وامت دستور مینی سایه سنده مختلف اقوامی ، علوی
برمفکوره اجتماعیه اطرافنده طوپلایان لوای اسلامی ؛ رومانک سه زاریزم عمده استبداد
وتحکم استثماریه سنه وارث اولان بیزانس قیصر لکنه قارشى مدافعه ایتدیلر .

فی الواقع برطرفده رومانک مرتبه الوهیت ارتقا ایتدیرمش اولدینی اوکوستلرینه خلف
اولان ، عینی حقوق تحکم و تحجیری خرسیتیانلق ریاست دینه سیله تألیف و بیزانس
قیصرلرینک یرتجی قارتال تمثالی آئنده جمع ایدن بدیعه سیاسیه سی ؛ دیگر طرفده قوتی
هر تورلو صنوف اجتماعیه تحکمی و قومیت تفوقی اساساتی فوقنده صمدانی برمیعدن آله رق
بین البشر برضابطه عالی و ناظمه وظیفه سنی ایفا ایدن اسلامیت نورینک وجوده کتیردیکی
امت جامعه سی آراسنده جدالک ایلک کوندن اعتباراً باشلامسی مقدردی . بیزانسک رقیب
قویسی ایران سلطنتی مغلوب ایتمه موفق اولان هراقلیوسک هاله طفرله پیرایه دار قارتاللری

بر آوج اسلام مجاهدلری اوکنده رجعت ایدمرك سوریهی غائب ایتدیکی کوندن باشلیان
وسور قسطنطنیهیه قدر دایانان مد عظیم اسلام، حرکت جذریهسنی تعقیباً طوروس
مانعه لرینه دایانمش، اوراده توقف ایتمش وتلاطم جنك وجدال اوئغور اسلامده عصر لرجه
دوام ایشدر.

ایشته طفوزنجی، اوتنجی عصر میلادیده بوسرحدلر ممالکینک دائمی جدال میدانلرینه
قانلریله صولامش اولان محاصم ملئرک - بری تورکجه دیکری روجه اولق اوزره -
ایکی لسانده اخلافه ترك ایتدیگری ایکی داستان مفاخر واردر:

تورککرك سید بطل غازی، بیزنسی روملرک دیرنهس آقريتاس داستانلری...

سید بطل بواوزون دور جدالک یتیشدیردیکی اسلام تورک قهرمانیدر. معاصرلری
اولان عربلردن بطل عنوان مفخرتی قازانمغه لایق اوله جق قهرمانلقلر کوسه تردیکنه
شبهه جائز اولیان بوجاهدک بطلانامده چوق کره تکرر ایدن ملاطیه حاکمی امیر عمرله
برابر فرات سرحدلرندهکی تورک بوی بکمرندن، مهم بر سریه قوماندانی اولدیغی
اکلاشیلور. سید بطلاک قلیج ارقاداشلرندن احمد، تورانی لقبیه منشالرینه اولان
مناسبتلرینی عیناً کوسترمکده در.

عصرلردنبری اجداد مزلک روح حماستی تقویه ایدن بو افسانه لرله قاریشمش داستان
مفاخرک بو کون یاواش یاواش ایلاک اسلام فتوحاتنک خاطرائیله برابر منسی ومتروک
قالسی جداً شایان اسفدر. آلمان مستشرقلرندن فلایشه بطل غازی مناقبه دائر آرزچوق
متخالف درت روایت مکتوبه بی جمع ایدمرك یکدیگری تماملايیجی بر ترجمه وجوده
کتیرمشد. فلایشه رک کتابندهکی مقدمهیه نظراً سید بطل سکزننجی عصر اواسطی ایله
طقوزنجی عصر میلادی آراسنده یاشامشدر.

روملرک «دیرنهس آقريتاس» داستان مفاخریده عینی عصرلردهکی بویوک اسلام
- روم مصارعهنک حدودلردهکی متمادی جدالی ایچنده تکیون ایتمشدر. آقريت بیزانس
روملرینک حدود محافظلرینه ویردیگری بر عنوان اولدیغنه نظراً «دیرنهس آقريتاس» ده
حدود محافظی برشوالیه، برسترائیوس اولسی لارمکلیور.

هر ایکیسهنکده بیزانس ایمپراطورخنک سقوطیله نتیجهلنن ویدايتده عرب - روم
مجادله سی حالده باشلیهرق عصر لرجه دوام ایتدکن صوکره تورک - روم جدالی حالده
تمامه ایردن غولانه شرق وغرب مصارعهنک ایلاک دورلرنده فرات بوی، طوروس

سلسلهٔ جبالی اوزرنده کی سرحد قلعه لرینک هر کون جنک ووغا ایله کچن متلاطم حیاتی
ایچنده یتشمش ، بویومش سرگذشتجو ، ماجرا پرست بیکلرجه رعنا مجاهدلرک ، پارلاق
شوالیهلرک اک نامدارلرندن اولدقلرینه حکم ایده بیلرز .

دیژنئیس آقریتاس داستانلرینک منشور و منظوم بر قاچ صورت اولمق اوزره اونجی
عصر میلادی نهایتده جمع وتالیف ایدلمش اولدقلری محققدیر . اوچ عصر خلافت عربیه
اوردولریله پنجهلشن آقریتلرک قهرمانلقلرینی ، سرگذشتلرینی ، موفقیت وشهرتلرینی
بیزانسلیلر دیژنئیس مال ایتمش واونی ملی برقهرمان حالنده یاشامشدر .

صوک زمانلره قدر اناطولینک اک هجری برکونینک اوجاغی باشنده سید بطل غازی
مناقبنی دیکله یه رک فردی شهامتک بر تمثالی اونک خاطره سنده یاشادانلر ناصل حضرت
بطلک صف شکن نعره حربی حالا ایشیدیرمش کبی متهیج اولورلرسه مورخ رامبونک
قولنه نظراً « بحر سیاه ساحلی روم اهالیسی ده نعره حربی ایله مسلمان آسیایی دوچار
هراس ایتک اوزره دیژنئیسک النده کورزی ، مزارندن چیقمانی بکلرلر . »

سید بطل داستانی ؛ اک قدیم خرافه لرک ، شهنامه لرک دیولر جرانک ، عنترنامه لرک
خلاصه ایران و عرب افسانلرینک تأثیری النده ناصل قالمشسه دیژنئیس آقریتاس
مناقبنی ده یونان قدیمک الهلر دورندن اونجی عصر میلادی یه قدر پتپرستلک وخرستیانلق
دورلرینک افسانه لرله اویله جه قاریشمشدر .

سید بطل حکایه لرندکی روم محاربلی میاننده ارمنی اسملری جالب دقتدر . فی الحقیقه
اوعصرلرده بیزانس اوردولرنده کی اجیرعسکرلر آراسنده ارمنیلر مهم بر موقع احراز ایدرلرم
بواسامی میاننده قیصر رومک اوردو قوماندانی اولان بر آقراطیس (آقریته) . تصادف
اولور . بطالنامه نک قید ایتدیکی بو آقریتک بلکده تماماً افسانه وی بر شخصیت اولان
دیژنئیسک کندیسی اولدیغنی ادعا ایدمه یز . بو آقراتی رأیت اسلامی مدافعه ایدن مجاهدلره
چوق کره لر موفقیتلی صورتده بوی اولچوشمش آقریتلردن بر چوغنک خصم طرفده
براقدقلری خاطرلردن وجود بولمش آنونیم بر شخصیت ضورتنده قبوله مجبورز .

سید بطل داستانی — ماصال زمینی تشکیل ایدن حدود قلعه لری آراسنده کی وقایع
طاشقانه ، حیللر ، حدعه لر ، شیخونلر ، رعنا و بالاقیلیج ضربه لرله دولو اولان سلااحشورلق ،
جندیلک ماجرالرندن تجرید اولدیغنی زمان بر چوق حقایق تاریخیه بی احتوا ایندیکی کوریلور
بیزانس ایمپراطورلرینک چوق کره لر جزیه ویرمه مجبور قالدقلری اسلام بوی بکلرینه .

خاطرہ

ہر کچن کون ایچون شیمدی آغلارم ،
 آلاجق روحی رہم یاقینده . .
 بریمک کار اولدی خاطرہ لرم ،
 حیاتہ ایتدیکم شانلی آقینده . .

هانکیسنی آکسام یورہ جکم دیر ،
 اگما واز کچ ! مہسی بر باصلی خنجر ،
 جان اوگدن وورور دہلردہ کچر
 کوز یاشک کار قالیر سنک یانگدہ !

شرف المظہم

امیرلرینہ ، خلیفہ اوردولرینہ قارشى سوق
 ایتدیکلری سکسان بیک ، یوز بیک کشیک
 اوردولرک تجمعلری ، یورویشلری ،
 مصادمہلری ، عصرلرچہ دوام ایتیش اولان
 حال حربک بیزانس ایمپراطورلغی داخلندہ
 قحطلری انتاج ایتسی ، یوزبیکلرچہ غیر محارب
 ضعفانک آچلقدن ، امراض ساریہ دن ہلاک
 اولسی کی وقایع مثبتہ افسانہ لرلہ قاریشہرق
 خاطرہ انامہ نقش اولمش و بطندن بطنہ انتقال
 ایتشدہر . داستانک ماصال زمینی حقایق
 تاریخیہ فائقدہر و بو حقایق بوغاجق قدر

مبالغہ لیدر : یوز بیکلرچہ کشیک دیو چہ اوردولرک تشکیل ایتدیکلری صقلر برقاچ
 منفرد شوالیہ مک محاربہ و مصارعہ سنہ برچارچوہ ، بر دہ قور تشکیل ایتدیکی کوریلور ؛
 و علی الاکثر یالکیز سید بطالک بر ضربہ شمشیری ، بعض کرہلردہ او مشہور نعرہ جنکی
 ایلہ یالکیز باسنہ محاربہ یہ مداخلہ سی بویوک اوردولری پریشان ایدر ، اقوامک مقدارتنی
 تعیین ایدہ جک درجہ دہ مہم ملحمہ لری خلیفہ لرہ قازاندر .

برطرفدن بوتون شان و شکوہیلہ بیزانسی ، دیگر طرفدن مدیتندہ ، علمدہ ، صنایعدہ ،
 ظرافتدہ رقیبی اولان بغدادی ؛ قرون وسطی نک یکدیکرینہ خصم بوایکی مرکز مدینتی
 عربلق و ثلہ نلک ، سنی اسلاملق و اورتودوقس خرسٹیانلق عالملرینک ایکی مرکز سلطنتی
 مخیلہ مزدہ تکرار یاشاتیر ؛ سرائلرینک زینت احتشاملرینی ، اینجہ لکلرینی ، اقبال و ثروتہ
 نائل اولمق ایچون بو فطیلر اطرافندہ دونہن ائتریقہ لری ، احتراصلری ، کیزی و آچیق
 ایپکلی - و بعضاً خنچرلی - مجادلہ لری کوز اوکنہ کتیریر و بوتون شو مزین و مذہب
 عالمی سرحدلردہ کچن اعصار دیدہ جنک وجدال حیاتی ایچندہ پویان بوی بکلرینک ،
 شوالیہ لری درشت و فقط درست حیاتلریلہ مقایسہ ایدرسہک نہ بیوک تضاد قارشیسندہ قالیرزہ .
 عصرلرچہ مدت ایلریلہ رک و کر یلہ رک یک آز فرق ایلہ پایدار اولان بیزانسیک شرق
 حدودلرندہ مشہور روما ایمپراطورلرینک محاربہ ایتدیکلری فرات و دجلہ حطلرندہ
 مہزو بوتامیا و قاپادوکیا سرحد ولایتلرندہ برطرفدہ روملرک حدود ستراتیوسلری اولدینی

صوک سفر

بوینہ دولایوب گور صاچلریکی
او آلا کوزلرہ بند ایدن کوزمل !
سکا معلوم اولدی آدیله صانی .
وارمیدر عالمده کوکلدن کوزمل ؟

§

صولده آچیلان نیلوفر کیبی
شانلی باقیشکنده یانان فر کیبی
کوکل ایلرینه صوک سفر کیبی
وارمیدر عالمده ، سویله سن کوزمل ؟

صلمی ضیا - ۳۴۰ -

کبی دیگر طرفدهده اسلاملرک بوی بکلری
واردی : ملاطیه ، اورفه ، موصل امیرلری
سانجاقلری آلتنده کی محاربیلرله خلافتک حدو-
دلرینی محافظه ایدیورلردی . رامبو بوصفحات
تاریخیه بی تصویر ایدرکن : «غنی دور تاریخیده
طونه وره نهرلری کنسارلرنده دره بکلک
شاتو و حصارلری تأسس ایتدیکی کبی فرات
کنارلری ده عرب و یزانس قلعه (قلیزوریا) لریله
دولیوردی . قره دکز ساحلندن سوریه
صحرا لرینه قدر ایکی صره دشمن قره غولی
صیره لیوردی . هرجهته قله لر ، مازغاللر ،
متحرک کوپریلر ؟ هر طرفده زرهپوش محاربیلر ،

ستراته ژلرک ویا امیرلرک حربه سوق ایتدیکلری سترایتوتلر ، زعما آلایلری . . . بیزانس
سرحد امراسی آلمان مارغرادلری کبی حکمدارلرینک امرلرینه کور کورینه اطاعت
ایدر طاقدن دکدیلر . حکومت مرکزیه دوچار ضعف اولدقجه کندی کیفلرینه کوره
حرکت ایدرلردی . دیگر طرفدن ده امراء خلافتک دوچار وهن وانقراض اولمسندن
بالاستفاده مستقل حالده یاشارلر ، کیفلرینه کوره اتفاقلر عقد ایدرلردی . مادونلری ده
آمرلرینک اطاعتسز لکلرینی تقلید ایدرلردی . عمومی اغتشاش ایچنده سرکدشتجو خرسیتان
ویا اسلام رؤسای ایکی طرف اراسنده کندیلرینه کوچوک ، مستقل امارتلر تأسیسنه موفق
اولملاردی . . . بوتون آسیای صغری سلاح طراقلری ، فردی قهرمانلرک آوازه شهرتیه
طنین انداز اولیوردی ، دیبور .

دیژه نیس مناقبنده آقیتلرک حکومت مرکزیه ، قیصرک حاکمیت مطلقه سنه درجه
مربوطیتلری پک ضعیف اولدینی عیناً کوریلور ، ورامبونک تصویر ایلدیکی انحلالک
اماره لری بارزدر . عباسیه خلافتک اک شوکتلی دورنده پافلاغونیا [۱] قدر ایلریلیه
و اوراده شهید دوشمن بر اسلام قوماندانی اولدیغنه نظراً بطالاک یوقاریده تعریفی
کچن طوائف ملوک دورنده یاشامدینی واوزمریه ادخال اولتمیه جفی محققدر . انجق سید

بطل مناقبی بر عصره عائد وقایع دن ترکب ایتدیکندن و هراقلیوسک ایلک اسلام مجاهدلری اوکنده کی قهقری رجعتندن ، اونجی عصر میلادیده کسب وضوح ایدن اسلام فترت داخلهسنه قدر آراده کچن بر قاج عصرلق و قایعده افسانهلرله قاریشیق اوله رق بطلانامه به کچمش اولدیغندن اوراده بوقیل سیالرده تصادف ایدیورز : فی الحقیقه ملاطیه حاکمی امیر عمر خلافت عباسیه مقامنه صورتاً مربوطیتی محافظه ایتدیکی حاکمه دشمنلریله رأساً مناسبتده بولونان مستقل بر امیر حالنده کوریلور . سیدبطل غازی ایسه دهازیاده ، داستانده پکده حدودلری تعیین ایدیلهمیان و اوچ قطعهده خرسیتیانلقه حال تماس وجدالده بولونان اسلامیت سرحدلرنده ، بعضاً دشمن ممالکی ایچنده منفرداً سرگذشت پیشنده قوشان رعنا بر شوالیه به بکزر ؛ و آنجی بویوک خلیفه اوردولرینک صفلی آراسنده اخذ موقع ایتدیکی زمان اورتا آسیادن تک آت وتک قلیجیه کلش متواضع بر تورک سلاحشوری سیماخی ارانه ایدن بر شخصیت ممتازه حالنده نمایاندر .

بطلالک دیزه نیسلرک یاشامش اولدقلری ، هر کون هجوملر ، یاغمالر ، شیخونلر ، قادین قاچیرمق ، بر روم و یاعرب دلبرینک عشقیله صف دیکشدرمک کی وقایعه مالمال اولان بوعالم جدال ، خیالی و تماماً افسانهوی بر حیات دکل حقیقی و تاریخی بر سلسله ماجرا دره قهرمانلریمزک ایچنده یاشادقلری بومملکستر حقیقتاً بر طرفده اسلام تورک و عرب سلاحشورلری دیگر جهندن شارل دیلک تصویر ایتدیکی وجهله : « آقینلر ، قرون وسطی طاغ حیدودلری اولان آپالاتلر ، بویوک قلیج ضربه لری ، باصقینلر ، قتل عاملر ، محاربه و معاشقه سرگذشتلری مملکتی ایدی... اونجی عصر میلادی به عائد کوچوک بر کتاب ، ایمپراطور نیکوفور فوقاس نامه اضافه اولونان تعییه الجیش کتابی بو حدود ولاینلرنده ، طوروس صییرلرنده ، قاپادوکیا سرحد منطقه لرنده عرب استیلاسی تهلکه دائمه سی آلتنده دشمن ضربه لرینه قارشی ضربه لر ایندیرمک ، باصقینلرینه قارشی باصقین یایمق ، آقینلرینه قارشی آقین ایتک اندیشه متبادیه سی ایچنده کچیریلن مشکل حیاتی جاذب خطوط ایله ترسیم ایدیور . »

فی الحقیقه سید بطل مناقبک احتوا ایلدیکی افسانهلرله عظمت پیدا ایتمش ماجرالر ، ماصال زمیننی تشکیل ایدن وقایع جسمات طبیعه لرینه ارجاع ایدیلرک تدقیق اولندیغی زمان ایمپراطور نیکوفور فوقاسک تعییه الجیشنده تصویر اولونان سرحد محافظلری حیات چندیانهسنه تماماً توافق ایدن احوال و وقایع طبیعه دن اولدقلری کوریلور بوضورتله بطلانامه

بین الملل معاهدات ایله تعین ایتیش بر حدودك دكل انجق دور دور تجدد ایدن معظم سفرلر آراسنده کچن تعطیل مخاصمات دورلرنده عهدودن زیاده بوی بکترینک یومی مجادلات سایه سنده محافظه اولنه بیلن سرحدلرک سلاحشورلق مناقبی ایله بو معظم اسفار وملحمه لر خاطر اتنک یکدیگرینه قاریشمسندن ترکب ایلشدر .

سرگذشتلری اخفادك مخیله سنده بویویه رك فوق الطبیعیه بر جسامت وعظمت پیدا ایدن ، اسملری بطندن بطنه انتقال ایده رك خاطره انامده ابدی بر حیاته مظهر اولان بو رعنا شوالیه لرك ایچنده یشامش اولدقلری بو کیرودار بوتون معناسیله محارب ملنلر ذهینتک ، فردی قهرمانلق سیجیه سنک تشکل وتوسعنه مساعد بر ساحة فیاض ایدی . اوعصرلرده اورتا آسیادن بوضحنه تاریخییه قوشوشان واقبال وسعادتی قلیجنک بر ضربه سندن بکلیهن سلاحشور تورکلرک سجاای جنکاورانه لری تمیه ایچون بوندن ده موافق بر زمین اوله مازدی .

بومناقبك اخفاد اوزرنده کی تأثیری ایسه چوق بویوک اولمشدر .

سید بطل غازی نك مستثنا شخصیتنده یاشا دیلان بو قهرمانلر ، مجاهدلر ، غازیلر داستانی بطنلرجه صوکره کوینک ابتدائی ساده لکی ایچنده یشمش محمد جکدر عالمنده کیم بیلیر قاچ قهرمان روحی تمیه ایتمشدر . بومناقبك صحنه تکیونی اولان ادوار تاریخیه دن بر چوق عصرلر صوکره طونه بوینده ، ماجارستان اووه لرنده اهل صلیبک صوک رجفات مقاومتی قوتلی بازولری آراسنده بوغانلر ایچنده کیم بیلر نه قدر بویوک ومجهول قهرمانلر روح صباوتلرینی بوشهامت داستانلری ایله یوغورمشلردر .

ما می

عبدالحق حامد بکک غیر منتشر مکتوبلری

(محراب) ایچون بو عاجزدن یازیلر ایستلیدی . مباحث عرفانیه احتوا ایدن بویله بر رساله یه خدمتک هم سویتلی همده شرفلی اوله جغنی مدرکم . آنجق ایستیلن مقالاتک شکل علمی ویا ادبی نی حائر اولسی لازم کلیور . حال بوکه برمدتن بری مقدر اولان سیار بر حیات مع الاسف تتبعات علمییه ده بولتمق فرصتدن بنی محروم ایده کلمشدر . مسائل ادبییه حصر مساعی ایلمکه کلنجه : خیلی سنه لردن بری وطنک خارجنده یاشارکن - ینه سوء طالع اثریله اوله جق دییه جکم - انواع ادبیاتدن بریله اشتغاله بدل کفتکوی سیاسیات